

**In Hoc Libello Pontificii Ora||toris continetur legatio, in
co[n]uentu Noremburgensi,|| Anno. M. D. xxij. inchoato,
sequenti vero finito ex-||posita, vna cum instructione ab
eodem legato|| ...**

Hadrian <VI., Papst>

Noremburgæ, 1523

VD16 K 320

10 Item cum Romæ quispiam, etiam laicus, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-65406](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-65406)

q̄ sincerius cum fidelibus Christi, tanq̄ cum suis ouibus agatur, instruaturq̄ potius ad pietatem & charitatē mutuam, ex iussione Christi, q̄ ad obseruationem cuiusuis traditionis humanæ, formidine pœnæ. Ac si errare eas aliquando labiq̄ contigerit, moneantur, & subleuentur potius fraterne, q̄ ita seruiliter ac dure tractētur. Quo omnibus paulo notius fiat, pastorem cupere potius & quærere salutem ouium, q̄ priuata compendia, ac earum lanam.

Q̄ INIQVE CAUSAE PROPHANAE IN
prima instantia ad Romanum tribunal iudicium trahantur.

Quum nedum iuris ratio, sed & rei ipsa series postulet, **9**
vt distinctæ sint iurisdictionum limites, & vt quilibet Ordinarius suis sit finibus contentus, alterunq̄ in exercenda iurisdictione non disturbet, minime tamen Pontifices Romani pro tempore existentes, æquitatem hanc communem considerarunt, sed neglecta hac ad petitionem personarū ecclesiasticarum, laicos non raro in causis etiam prophanis, puta hæreditatum, aut pignorum, & in prima quidem instantia coram se Romam citari, ac in ius vocari fecerunt. Quæ res nedum ita, vt prædictum est, in ius vocatis, sed & totius Romani imperij ordinibus, cedit in iacturā, perniciem, contemptum, ac iurisdictionis dehonestationem, diminutionemq̄.

Item cum Romæ quispiam, etiam laicus, interposito iuramento asserit, se non sperare iustitiam apud iudicem competentem in Germania assequi posse, protinus ad tale iuramentum admittitur, ac citatio ei contra partem aduersam dæcernitur. Sicq̄ processus a iudice ordinario ex Germania Romam, nec iudice interpellato, nec parte aduersa monita, protrahitur, inde iuramētī pretextu, nec fori declinatio, nec vlla admittitur probatio, etiam si plane doceri posset, auctorem illum peierasse. Quæ res si altius radices ageret, nec princis **10**

pijs resisteretur, omnes tandem causæ ad Romanæ Curiaë tribunal deuoluerentur, ordinarijque vniuersi sua priuarètur iurisdictione. Quod non solum contra omnem iustitiam, sed etiam intolerabile foret.

Eapropter sacri Romani imperij Status Sanctitatem Apostolicam rogant, vt prædictum onus in Roma, Curia post hac non tolerare velit, sed curare, vt dehinc nemo vel Ecclesiasticus, vel Sæcularis, ob causam prophanam, in prima instantia, Romam in ius vocetur, sed personæ & causæ hæc ordinario iudici, cui immediate subiacent, relinquuntur. Vltraque hoc, amplius contra

æquitatem non grauentur.

DE CONSERVATORIBVS AC CAETERIS PAPALIBVS IUDICIBVS.

II Item est & aliud iudicium Papaliū, per quos eque ordinaria attenuatur iurisdictione, genus, quos conseruatores vulgo vocant, eos Episcopi, ceterique ecclesiæ principes, ex primatibus, vel Abbatibus, suæ Diocesis a sede Apostolica in hoc impetrare solent, vt coram his, omnes illorū causæ & lites, quas iam olim instituire cogitant, dirimantur, euocenturque per hos in ius personæ sæculares, nobiles & plebei, in causis omnino prophanis, licet actoribus iustitia per ordinarium tribunal nunquam fuerit denegata. Quod si vocati in ius ire recusaerint, non contra ius ac phas excommunicatione, licet nulla feriuntur, cuius rei innumera adduci possint exempla. Ac si, vt cœpit negotium, procederet, breui eo rerum veniremus, vt omnes causæ prophanæ ad conseruatores hos, ceterosque iudices ecclesiasticos, laicis nedum suspectos, sed & alioqui incommodos pertraherentur. Quod vt est intolerabile Germanis Principibus, ita & aperta fronte, cum sacri Romani Imperij pugnat constitutionibus ordinatis, quæ clare & expressim volunt ac exprimunt, quod nemo alium ex ordinario ad incōpetens tribunal in ius pertrahere debeat. Quapropter Imperij